هەلبژاردنـــی پەرلەمـــان دوای ریفۆراندۆم!؟ … شاخەوان شۆڕش

نەدەبوایە ڕیفۆراندۆم بخرێتە دوای هەلبژاردنی پەرلەمان!؟
هەلبژاردنی سەرۆکایەتی هەرێم چۆن و بە پێی چ مۆدێلێک؟

هەر گەلێک کە هەوڵی خۆدروستکردن و کار بۆ گەیشتن بە سەروەری خۆی دەکات، بەر لەهەرشتێ لە قۆناغی گواستنەوەدا لەسایەی دەسەڵاتێکی کاتیدا دەزگا و دامەزراوە بنچینەیی و گرنگەکانی وڵات وەکو دامەزراوە یاسایی، ڕامیاری، دادوەری و بەڕیوەبەریەکان پێکدەهێنێ، دەستوری نیشتیمانی دادەڕێژێ و گشتپرسی لەسەر دەکات، پاشان هەڵبژاردن بەپێی دەستوری نوێ دەکات، پاشان دەسەڵاتی یاسادانان و بەرێوەبردن بەپێی ئەنجامی هەڵبژاردن دەست بەکار دەبێت. ئەو هەنگاوە کۆڵەگەی هەرە گرنگ و بنچینەیی دروستکردنی ناسیۆنە. دوای ئەوە دوای سەلماندنی کارکردنی دامودامەزراوەکانی وڵات، پرسێکی گرنگی مافی چارەنوس پرۆژەیەکی بۆ ئامادەدەکرێت، پەرلەمان پەسندی دەکات و دەیخاتە بەردەم گشتپرسیەوە. ئەو ڕێگەیەکی تەندروست و دانپێندراوە و دەتوانێ پشتگیری ناوخۆ و دەرەکی لە ئاستی جیهانیدا بەدەست بهێنێت.

بەداخەوە لە باشوری کوردستاندا دیموکراتیزەکردن ئەنجام نەدرا و پرسەکە بەو شیوەیە نەبووە. دوو پارتی چەکدار بە هێز و زەبروزەنگ پاوانی باشوری کوردستانیان کرد و وڵاتیان تووشی قەیرانی رامیاری و ئابوری کرد، لە ماوەی ٢٦ ساڵدا تەنانەت نەیانتوانی دەسەڵاتێکی یەکگرتووی نیشتیمانی پێکەوە بنێن. لە هاوینی ٢٠١٥ـە وە باشوری کوردستان کەوتە تەژێر قەیرانێکی کوشندەی هەمەلایەنە. هەروەکو سەرۆک ئامادە نییە واز لە پۆستە درێژکراوەکەی بهێنێت و پەرلەمانیش لەکارکەوتووە. بنەماڵەی دەسەڵاتدار ئامادە نییە دەستبەرداری دەسەڵاتی رەهای خۆی بێت، نایەوێ پەرلەمانێکی بەهێز ببینێ، نایەوێ پەرلەمان ببێتە شوێنی چارەسەری کێشەکان، لەڕێگەی میتۆدە نادیموکراسیەکان درێژە بەدەسەڵاتی ئاغایانەی خۆی دەدات و سەپاندنی خۆی دووپات دەکاتەوە.

دوای چەقبەستنی بارەکە هەنگاوی دروست تەنها ئەوەیە کە هەلبژاردن بکرێت و لانی کەم دامەزراوە بنچینەیی و گرنگەکانی وڵات رەوایەتی

و□رگ□رنەوە و هەوڵی چارەسەر و دەرچوون لە قەیرانەکە لەلایەن نوێنەرانی لەنوێ هەلبژێردراودا بە هەناسەیەکی نوێ و هەوارێکی رامیاری نوێدا بدرێت. دیارە لە باشوری کوردستاندا ک□م□گ□ و مرۆڤەکانی لەسایەی حزبی چەکداردا ئازاد نین، بۆیە ئەنجامی هەڵبژاردن هەمیشە لەژێر کاریگەری ئەو کەشە میلیتسگەرایەدا دەبێت. لە ئێستادا و ل□ سایەی ئەو دەسەڵاتە میلیتسگەرایەدا دیموکراتیزەکردن ئەستەمە، بەلام ئەگەر ویست هەبێت دەکرێ ئەو هەلبژاردنە وەکو تێپەربوونیک بەکاربهێندرێت و دواتر هەنگاوەکانی دیموکراتیزەکردن بەکردەوە بنرێن و دامەزراوە نادیموکراسیەکان هەڵوەشیندرێنەوە، ئەوەش بە ویستی شێلگیرانە دەکرێ بکرێت.

لەبەر ئەوەی دەسەڵاتی بنەماڵەیی خاوەن حزبی چەکدار خاوەنی دوا گوتنە، پرس□کە بەو شێوەیە نەبوو کە لە کۆمەلگە خاوەن دامەزراوەکاندا ڕوودەدەن، بەڵکو بەجۆرێکە کە لەگەل ئارەزووەکانی بنەماڵەو پارتی دەسەڵاتدار دەگونجێت. هەروەکو لە کۆبوونەوەکەی نێوان پارت و لایەنەکاندا کۆمەڵی بڕیار دراوە ئاماژە بە گونجاندنی خاڵە گرنگەکان لەگەڵ ویست و بەرژەوەندیەکانی سەرۆکی پارتی دەسەڵاتداردا دەکەن.

پرسی ریفەراندۆم لەسەر مافی چارەنوس خراوەتە پێش هەڵبژاردنی پەرلەمان. واتە بەبێ بوونی دامەزراوە رەوا یاسایی و جێبەجێکاریەکان، بەبێ رەزامەندی دیموکراسیانەی پەرلەمان، پرسەکە سەپێندراوە و بڕیارە ئەنجام بدرێت. خەڵک بێگومان سەربەخۆیی دەوێ، هەروەکو سەربەخۆیی خەونی دێرینەی خەڵکی کوردستانە! ئەو سەپاندن و پەلە پەلە لەبەرچی لە کاتێکدا هیچ گومان لەوەدا نییە کە خەڵک سەربەخۆیی هەلدەبژێرن؟ ئەو سەپاندن و پێداگریە لە سەپاندنی ویستی منداڵیکی کەلەش گەورە دەچێت، کە لە لۆژیک و بنەما و دەرئەنجامەکانی پرسەکە ناگات. چی دەبوو ئەگەر ریفەراندۆمەکە سێ چوار مانگ دوای هەڵبژاردنی نوێ ئەنجام بدرێت؟ وادیارە ئەوان ٢٦ ساڵە نوستبوون، ئێستا بەئاگاهاتوون، بۆیە نایانەوێ چیتر دوابکەوێ و بەر نرخێک بێت دەبێ هەرئێستا ریفەراندۆم ئەنجام بدرێت؟!

هەڵبژاردنی پەرلەمان دواخراوە و خراوەتە مانگی ١١ ، کە دەبوایە یەکەم کاری گرنگ بایە و پەلەی لێکرابا. ئەگەر بەرژەوەندی گەل و کوردستان لەبەرچاوبگیرابایە، دەبوایە دەستەیەکی بێلایەنی دوور لەدەستی حزبەکان، دەستورێکی مۆدێرن دابڕێژن و لەسەر بنچینەیەکی نوێ و مۆدێرن هەڵبژاردن بکرێت. دەسەڵاتی سەرۆکایەتی ناسەرکەوتوو بوو و وڵاتی ئیفلیج کرد، بۆیە پەرلەمانتاریزم تاکە ئەلتەرناتیقی

گونجاوە. پێموایە ئەگەر دەستوری نوێ گرنگی بەولایەنە بدایە، زۆرینەی رەهای خەڵک پشتگیریان دەکرد. هەڵبژاردنی پەرلەمان لەسەر بنەمای کۆن کێشە کۆنەکان لەگەڵ خۆیدا زیندوو دەکاتەوە، ئەوەش لەباشترین باردا جگە لە تێپەڕبوون لەباری ئێستادا لە داهاتوودا هیچی نوێی لێ شین نابێت.

هەلبژاردنی سەرۆکایەتی کە خراوەتە تەک هەڵبژاردنی پەرلەمان، نازاندرێ لەسەر چ بنچینەیەک و بەپێی چ مۆدلێک؟ ئایا لەسەر بنچینەی ئێستایە کە فەشەلی هێنا و ناسەرکەوتوو بوو، یا لەسەر بنچینەیەکی نوێ و جیاوازە؟ لەسەر ئەو پرسە گرنگە کە بووە هۆی دواترین قەیرانی رامیاری باشوری کوردستان هیچ ڕێکەوتنێکی روون نییە. ئەگەر بڕیاروایە لەسەر هەمان بنەمای پێشوو و جێبەجێکردنی داواکانی مەسعود بارزانی بێت، ئاماژەی لایەنەکانە بۆ ملکەچی بۆ باری ستاتوس کۆ وەکو پێشوو.

لایەنگرانی دیموکراسی و پەرلەمانتاریزم ئەگەر لە راستیدا هەبن، دەکرێ ئەو ڕێکەوتنە بکەنە مەرجی هەنگاوەکانی دواتری دیموکراتیزەکردن و چوون بەرەو سیستەمی پەرلەمانی. مەرجەکان وەکو: هەڵوەشاندنەوەی دامەزراوە نادیموکراسیەکان، نەهێشتنی حزبی چەکدار یا چەکداری سەر بەحزب، چەککردنی بەرپرس و کەسایەتیە فیودالەکان، سەندنەوەی دەسەڵات لە بنەماڵە، گێڕاندنەوەی سامانی دزراو بۆ وڵات و کۆمەڵگە، بەناسیونالکردنی بوارە گرنگەکانی بەرهەمهینان و سامانی سروشتی، بنیاتنانی دەسەڵاتێکی دادوەری بێلایەن، پێکهێنانی سوپایەکی نیشتیمانی دوور لەدەستی حزب هتد. ئەگەر دەسەڵاتی بنەماڵەیی ملکەچی ئەو مەرجانە نەبوو، جگە لە ڕاپەرین ڕێگەیەکی دیکە لەبەردەمدا نییە.

سەیری خاڵەکانی ڕێکەوتنەکە لە خوارەوەدا بکە:

رۆژی گشتپرسی و هەڵبژاردنی پەرلەمان و سەرۆکایەتی هەرێم دیاریکران

لەلایەن سەنگەر عەبدولڕەحمان

رووداو – هەولێر

کۆبوونەوەی مەسعود بارزانی، سەرۆکی هەرێمی کوردستان لەگەڵ حیزبەکانی باشووری کوردستان کۆتاییهات و بڕیاردرا رۆژی 25-9-2017، گشتپرسی ئەنجام بدرێت.

هەروەها لە کۆبوونەوەکەدا بڕیاردرا لەکاتی خۆی و لە رۆژی

2017-11-6، هەڵبژاردنی پەرلەمانی کوردستان و سەرۆکایەتی هەرێمی کوردستان ئەنجام بدرێت.

بڕیاردرا چەند کۆمیتەیەکی باڵای گشتپرسی دروستبکرێت بۆ سەرۆکایەتی بارزانی بۆ سەردانی وڵاتانی ناوچەکە و وڵاتانی عەرەبی و گفتوگۆ لەگەڵ بەغدا.

لەدوای کۆبوونەوەکە ڕاگەیەندراوێک بڵاوکرایەوە و ئەمەی خوارەوە دەقەکەیەتی.

راگەیەندراوی کۆبوونەوەی سەرۆکی هەرێمی کوردستان و پارتە سیاسییەکانی ناو حکومەت و پەرلەمان

رۆژی چوارشەممە 7ی 6ی 2017 لە سەلاحەدین نوێنەرە باڵاکانی پارتە سیاسییەکانی ناو پەرلەمان و حکومەتی هەرێمی کوردستان بە ئامادەبوونی جێگری سەرۆکی هەرێم و سەرۆکی حکومەت و سەرۆك و جێگری کۆمیسیۆنی باڵای هەڵبژاردنەکانی کوردستان لەگەڵ بەڕێز مەسعود بارزانی، سەرۆکی هەرێمی کوردستان کۆبوونەوە.

لە کۆبوونەکەدا بە تەروتەسەلی بابەتی ریفراندۆم و هەڵبژاردنی پارلەمانی کوردستان و کێشە سیاسییەکانی ناوخۆی هەرێم و بارودۆخی ناوچەیی و جیهانی تاوتوێ کرا و ئامادەبووانی کۆبوونەوەکە بیروبۆچوونی خۆیان لەسەر پێویستیی ریفراندۆم و چارەسەرکردنی کێشە ناوخۆییەکانی هەرێم و بارودۆخی زاتی و مەزووعیی هەرێمی کوردستان خستەڕوو.

هەر لەم کۆبوونەوەیەدا ئامادەبووانی کۆبوونەوەکە بە تێکڕای دەنگ لەسەر ئەم خاڵانەی ڕێککەوتن:

یەکەم: رۆژی بیست و پێنجی ئەیلوولی 2017 وەك رۆژی ئەنجامدانی ریفراندۆم لە هەرێمی کوردستانی عێراق و ناوچە کوردستانییەکانی دەرەوەی ئیدارەی هەرێم دیاری کرا.

دووەم: هەر لە رۆژی کۆتایی کۆبوونەوەکە هەتا کاتی بەڕێوەچوونی ریفراندۆم لایەنەکان کار بۆ کاراکردنەوەی پارلەمان و چارەسەرکردنی کێشە سیاسییەکان بکەن ئەوەیش لەپێناو بەدەستهێنانی کۆدەنگیی نیشتیمانی.

سێیەم: جەخت لەسەر چاککردنەوەی بژێویی ژیانی خەڵك و ئاوەدانەوە لە کێشە ئابوورییەکانی هاووڵاتیانی کوردستان و مووچەخۆر و

چینوتوێژەکان و خەڵکی کەمدەرامەت کرایەوە.

چوارەم: بڕیار درا بۆ پێکهێنانی ئەنجوومەنی باڵای ڕیفراندەم بە سەرۆکایەتی بەڕێز مەسعود بارزانی. هەروەها بڕیار درا هەتا ڕێککەوتی 12ی 6ی 2017 پارتە سیاسییەکان نوێنەری خۆیان بۆ بەشداربوون لە چەند کۆمیتەی تایبەت بە ریفراندەم و دوای ڕیفراندەم دیاری بکەن.

پارتی دیموکراتی کوردستان

یەکێتی نیشتیمانیی کوردستان

یەکگرتووی ئیسلامیی کوردستان

بزووتنەوەی ئیسلامیی کوردستان

حزبی شیوعیی کوردستان

حزبی سوسیالیست دیموکراتی کوردستان

حزبی زەحمەتکێشانی کوردستان

پارتی کرێکاران و ڕەنجدەرانی کوردستان

پاتی چاکسازیی پێشکەوتووی کوردستان

لیستی هەولێری تورکمانی

بەرەی تورکمانیی عێراق

پارتی گەشەپێدانی تورکمان

لیستی ئەرمەن لە پارلەمانی کوردستان

بزووتنەوەی دیموکراتی ئاشووری

مجلس الشعبی الکلدانی الاشووری

7-6-2017